

Prava djece u Republici Hrvatskoj

Ulovec, Sabina

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, School of Dental Medicine / Sveučilište u Zagrebu, Stomatološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:127:319706>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerađivanja 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-04**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb School of Dental Medicine Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
STOMATOLOŠKI FAKULTET

Sabina Ulovec

PRAVA DJECE U REPUBLICI HRVATSKOJ

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, lipanj 2015.

Rad je ostvaren na Zavodu za dječju i preventivnu stomatologiju Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Mentor rada:

Prof. prim. dr. sc. Ivana Čuković-Bagić, Zavod za dječju i preventivnu stomatologiju Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Lektor hrvatskoga jezika:

Diana Kučinić, prof., Prisavlje 8, 10 000 Zagreb, 0916300482

Lektor engleskoga jezika:

Prof.dr.sc.Vlatka Brumen, Anićeve 13a, 10 000 Zagreb, 0915028631

Rad sadrži:

43 stranice

1 CD

Zahvaljujem svojoj mentorici, prof. prim. dr. sc. Ivani Čuković-Bagić na strpljenju, dobroj volji i usmjeravanju tijekom pisanja ovog diplomskog rada.

Također, zahvaljujem prof. dr. sc. Gordani Buljan Flander na savjetima i stručnoj pomoći koju mi je pružila.

Mojim roditeljima i braći velika hvala na ljubavi, bezuvjetnoj podršci i neizmjernej vjeri u moj uspjeh; bez vas sve ovo što sam postigla ne bi bilo moguće.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Svrha rada	5
3. Pravni okviri zaštite djece	6
3.1. Zakon o socijalnoj skrbi	6
3.2. Obiteljski zakon	9
3.3. Kazneni zakon	11
3.4. Pravilnik o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta	15
3.5. Konvencija o pravima djeteta	18
3.6. Zakon o pravobranitelju za djecu	21
3.7. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji	23
3.8. Zakon o zdravstvenoj zaštiti	25
4. Rasprava	30
5. Zaključak	37
6. Sažetak	38
7. Summary	39
8. Literatura	40
9. Životopis	43

1. UVOD

Prava djece način su uređenja odnosa djece sa svim pojedincima i institucijama s kojima djeca dolaze u dodir, poput obitelji i državnih institucija. Posebnim pravnim aktima propisuje se zaštita djece.

Suvremene tendencije u tumačenju djetinjstva ističu da djeca u modernom društvu pripadaju privatnosti obitelji, koja se smatra utočištem od opasnosti koje postoje u društvu. Odgovornost za podizanje djece nije više javna, već privatna: roditelji svjesno odlučuju hoće li imati dijete, koliko će djece imati i kada te su odgovorni za njihovo obrazovanje, zdravlje i zaštitu. To podrazumijeva da su djeca zaštićena u obitelji, nedostupna javnosti, što za njih može biti štetno, ali je karakteristično za položaj djece u modernom društvu. Zbog takvog izdvajanja u prostor obitelji, prava djece i njihove slobode povećale su se unutar obitelji, dok su njihova prava i slobode u društvu umanjeni. Izvan obitelji djeca su marginalizirana jer se shvaćaju kao "neodrasla" i "nekompetentna" (1).

Konvencija o pravima djeteta je međunarodni ugovor Ujedinjenih naroda, kojim su utvrđena građanska, politička, ekonomska, socijalna, zdravstvena i kulturna prava djece. Konvencija djetetom definira svako ljudsko biće mlađe od osamnaest godina, osim ako se prema nacionalnom zakonodavstvu punoljetnost stječe u nekoj drugoj dobi. Opća skupština je Konvenciju prihvatila 20. studenog 1989. (2), a na snagu je stupila 2. rujna 1990., nakon što ju je ratificirao potreban broj zemalja članica. Trenutačno Konvenciju

prihvaća 140 država, a Republika Hrvatska je supotpisnica tog međunarodnog ugovora od 1992. (3).

U Konvenciji se govori, prije svega, o obvezama odraslih prema djetetu, kao i obvezama brojnih društvenih čimbenika u odnosu na zaštitu djeteta. To je prvi dokument u kojem se djetetu pristupa kao subjektu s pravima, a ne samo kao osobi koja treba posebnu zaštitu. Konvencija je pravni akt, tj. ima snagu zakona i obvezuje sve države koje ju prihvate na pridržavanje njezinih odredbi (4).

Zanemarivanje je najčešći i najrašireniji oblik zlostavljanja djece, kad nije primjereno zadovoljena neka od djetetovih osnovnih životnih potreba. Može značajno utjecati na tjelesni i psihički razvoj. Nije uvijek namjerno i granica na kojoj započinje zanemarivanje nije uvijek potpuno jasna (5). Rano prepoznavanje zlostavljanog djeteta jedan je od vrlo aktualnih zadataka, a istodobno je i moralna te zakonska obveza svih medicinskih stručnjaka koji se bave djecom.

Oblici zanemarivanja su: fizičko zanemarivanje (nezadovoljavanje temeljnih fizičkih potreba djeteta, poput primjerenog stanovanja, hrane i brige o zdravlju), emocionalno zanemarivanje (nedostatak topline roditelja/skrbnika, odgoja, podrške i stimulacije), obrazovno zanemarivanje (izostanak pomoći u učenju i potpore za vrijeme školovanja) te zanemarivanje uzrokovano čimbenicima okoline (nedostatak sigurnosti u okolini, život u kriminalnoj zajednici i sl.).

Zdravstveno zanemarivanje kao oblik fizičkog zanemarivanja javlja se kad nedostatak zdravstvene zaštite uzrokuje štetu za zdravlje. Manifestira se kao nesuradnja sa zdravstvenim osobljem, neprihvatanje savjeta, nedovođenje djeteta u savjetovalište za

zdravu djecu i na cijepljenje. O zdravstvenom zanemarivanju govori se i kad se ne provodi antirahitična i antianemična profilaksa te kad se zdravstvena pomoć odgađa, odnosno ne traži u slučaju simptoma bolesti ili ozljeda. Zdravstveno zanemarivanje može započeti već tijekom trudnoće (6).

Od liječnika dentalne medicine očekuje se, u vezi sa zaštitom djece od nasilja, odgovorno djelovanje (*responsibility*), koje obuhvaća prepoznavanje (*recognize*), dokumentiranje (*record*), prijavljivanje (*report*) i upućivanje (*refer*) – takozvani 4R prema anglosaksonskom nazivlju (7). Svi članovi dentalnomedicinskog tima (medicinske sestre, zubni asistenti, dentalni higijeničari i dr.) imaju izuzetno bitnu ulogu u otkrivanju i prevenciji zlostavljanja jer često provode više vremena s pacijentima nego liječnici (8). Doktor dentalne medicine može tijekom dentalnomedicinskog zahvata ili pregleda vidjeti ozljede na glavi, licu, vratu ili rukama – naime, istraživanja pokazuju da se 50 do 75,5 posto svih fizičkih trauma događa upravo u području glave i vrata. Osim toga, doktor dentalne medicine morao bi znati uočiti specifičnosti oralnog i dentalnog nalaza jer ponekad mogu biti prvi pokazatelji za postavljanje sumnje o zlostavljanju, što, naravno, ovisi o liječnikovoj educiranosti i spremnosti.

Naše zakonodavstvo propisuje obvezatno prijavljivanje suspektnih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja. Ako stručnjak ima neke spoznaje o mogućem zlostavljanju djeteta, a nije obavijestio mjerodavne institucije, može kazneno odgovarati i snositi strukovne sankcije (9).

Napredak u razumijevanju problema zanemarivanja djece rezultirao je multidisciplinarnošću: sudjelovanjem medicine, sudstva, javnog zdravstva, sociologije,

psihologije i socijalne skrbi. Istraživanja su pokazala da je edukacija liječnika u ovom području još i sada nedovoljna. Primarna prevencija zlostavljanja i zanemarivanja djece ima prioritet u sklopu svjetskih napora za prevenciju nasilja (10).

2. SVRHA RADA

Svrha ovog diplomskog rada je prikazati kojim su zakonima, pravilnicima i međunarodnim ugovorima regulirana prava djece u Republici Hrvatskoj te pokazati koliko se navedeni zakoni primjenjuju u svakodnevnim situacijama u ambulantama.

3. PRAVNI OKVIRI ZAŠTITE DJECE

Prava djece definirana su brojim zakonima i pravilnicima Republike Hrvatske, kao i međunarodnim ugovorom o pravima djece. U nastavku rada bit će izloženi samo neki dijelovi određenih zakona, pravilnika i ugovora, koji bi se trebali primjenjivati u svakodnevnim situacijama.

3.1. ZAKON O SOCIJALNOJ SKRBI

U Zakonu o socijalnoj skrbi, glave IV. i V. govore o pravima djeteta (11):

IV. KORISNICI SOCIJALNE SKRBI

Članak 21.

Korisnici socijalne skrbi su:

- samac i kućanstvo koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba, a nisu ih u mogućnosti ostvariti svojim radom, primitkom od imovine, od obveznika uzdržavanja ili na drugi način;
- dijete bez roditelja ili bez odgovarajuće roditeljske skrbi, mlađa punoljetna osoba, dijete žrtva obiteljskog, vršnjačkog ili drugog nasilja, dijete žrtva trgovanja ljudima, dijete s teškoćama u razvoju, dijete i mlađa punoljetna osoba s problemima u ponašanju, dijete bez pratnje koje se zatekne izvan mjesta svog

prebivališta bez nadzora roditelja ili druge odrasle osobe koja je odgovorna skrbiti o njemu te dijete strani državljanin koje se zatekne na teritoriju Republike Hrvatske bez nadzora roditelja ili druge odrasle osobe koja je odgovorna skrbiti o njemu;

- trudnica ili roditelj s djetetom do godine dana života bez obiteljske podrške i odgovarajućih uvjeta za život;
- obitelj kojoj je zbog poremećenih odnosa ili drugih nepovoljnih okolnosti potrebna stručna pomoć ili druga podrška;
- odrasla osoba s invaliditetom koja nije u mogućnosti udovoljiti osnovnim životnim potrebama;
- odrasla osoba žrtva obiteljskog ili drugog nasilja te žrtva trgovanja ljudima;
- osoba koja zbog starosti ili nemoći ne može samostalno skrbiti o osnovnim životnim potrebama;
- osoba ovisna o alkoholu, drogama, kockanju i drugim oblicima ovisnosti;
- beskućnik;
- druge osobe koje ispunjavaju uvjete propisane ovim Zakonom.

V. PRAVA U SUSTAVU SOCIJALNE SKRBI

Članak 89.

- (1) Privremeni smještaj u kriznim situacijama priznaje se djetetu koje se zatekne bez nadzora roditelja ili u skitnji, odrasloj osobi koja se zatekne izvan mjesta prebivališta ili boravišta, odnosno nema prebivalište ili boravište i nije u stanju brinuti se o sebi, beskućniku, trudnici ili roditelju s djetetom do godine dana života djeteta, djeci i odraslim osobama – žrtvama obiteljskog nasilja i žrtvama trgovanja ljudima, odraslim osobama kojima je ugrožen život, zdravlje i sigurnost uslijed bolesti, nemoći, ovisnosti ili socijalne isključenosti.

Članak 93.

- (2) Djetetu bez roditelja, djetetu koje roditelji zanemaruju ili zlorabe svoje roditeljske dužnosti priznaje se dugotrajni smještaj u udomiteljskoj obitelji, obiteljskom domu ili organiziranom stanovanju.

3.2. OBITELJSKI ZAKON

U Obiteljskom zakonu, glava II. govori o pravima djeteta (12):

II. PRAVA I DUŽNOSTI U ODNOSIMA RODITELJA

I DJECE

Članak 87.

- (1) Dijete ima pravo na skrb za zdravlje i život.
- (2) Dijete ima pravo na sigurnost i odgoj u obitelji primjeren svojim tjelesnim, umnim i osjećajnim potrebama.

Članak 88.

Roditelji i ostali članovi obitelji ne smiju dijete podvrgavati ponižavajućim postupcima, duševnom ni tjelesnom nasilju, odnosno zlostavljanju.

Članak 108.

- (1) Svatko je dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb o kršenju djetetovih prava, a posebice o svim oblicima tjelesnog ili duševnog nasilja, spolne zloupotrebe, zanemarivanja ili nehajnog postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja djeteta.
- (2) Centar za socijalnu skrb dužan je odmah po primitku obavijesti iz stavka 1. ovoga članka ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava.
- (3) Ako je centar za socijalnu skrb obavijest iz stavka 1. ovoga članka primio od drugog tijela ili ustanove, dužan je o poduzetom izvijestiti to tijelo ili ustanovu.

- (4) Sud pred kojim se vodi prekršajni ili kazneni postupak u vezi s povredom nekog djetetovog prava dužan je o pokretanju postupka obavijestiti centar za socijalnu skrb i sud koji je nadležan za izricanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.
- (5) Pravomoćnu odluku donesenu u postupku iz stavka 4. ovoga članka sud će dostaviti centru i sudu koji je nadležan za izricanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Članak 111.

- (1) Sud će u izvanparničnom postupku roditelju koji u većoj mjeri zanemaruje podizanje i odgoj djeteta ili ako postoji opasnost za pravilno podizanje djeteta oduzeti pravo da živi sa svojim djetetom i odgaja ga te će dijete povjeriti na čuvanje i odgoj drugoj osobi, ustanovi ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.
- (2) Smatra se da roditelj u većoj mjeri zanemaruje podizanje, odgoj i obrazovanje djeteta, primjerice, ako ne skrbi dovoljno o prehrani, higijeni, odijevanju, medicinskoj pomoći, redovitom pohađanju škole, ne sprječava dijete u štetnom druženju, zabranjenim noćnim izlascima, skitnji, prosjačenju ili krađi.

Članak 114.

- (2) Roditelj zlorabi ili grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnosti i prava ako:
1. provodi tjelesno ili duševno nasilje nad djetetom, uključujući izloženost nasilju među odraslim članovima obitelji;
 2. spolno iskorištava dijete;

3. izrabluje dijete, sileći ga na pretjerani rad ili na rad koji nije primjeren njegovoj dobi;
4. djetetu dopušta uživanje alkoholnih pića, droge ili drugih opojnih sredstava;
5. navodi dijete na društveno neprihvatljivo ponašanje;
6. je napustio dijete;
7. ne skrbi dulje od tri mjeseca o djetetu s kojim ne živi;
8. u roku godine dana ne stvori uvjete za zajednički život s djetetom s kojim ne živi, a da za to nema osobito opravdan razlog;
9. ne skrbi za osnovne životne potrebe djeteta s kojim živi ili se ne pridržava mjera koje je radi zaštite prava i dobrobiti djeteta prethodno donijelo nadležno tijelo;
10. na drugi način grubo zloupotrebljava djetetova prava.

3.3. KAZNENI ZAKON

U Kaznenom zakonu, glave V., XVII. i XVIII. govore o pravima djeteta (13):

GLAVA PETA (V.)

SIGURNOSNE MJERE

Članak 73.

- (1) Sigurnosnu mjeru zabrane približavanja žrtvi, drugoj osobi ili grupi osoba, ili određenom mjestu sud će izreći počinitelju kaznenog djela protiv spolne slobode,

spolnog zlostavljanja ili iskorištavanja djeteta, drugog kaznenog djela nasilja ili napada na slobodu osobe ili neovlaštenog posjedovanja, proizvodnje i trgovanja drogama i tvarima zabranjenim u športu, kad postoji opasnost da bi počinitelj prema tim osobama ili na tim mjestima mogao ponovno počiniti neko od navedenih kaznenih djela.

GLAVA SEDAMNAESTA (XVII.)

KAZNENA DJELA SPOLNOG ZLOSTAVLJANJA I ISKORIŠTAVANJA DJETETA

Članak 158.

- (1) Tko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom mlađim od petnaest godina, ili ga navede da izvrši spolni odnošaj ili s njime izjednačenu spolnu radnju s trećom osobom ili da nad samim sobom izvrši sa spolnim odnošajem izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko nad djetetom mlađim od petnaest godina izvrši bludnu radnju, ili ga navede da izvrši bludnu radnju s drugom osobom ili da nad samim sobom izvrši bludnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (5) Tko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom mlađim od petnaest godina uz primjenu sile ili prijetnje, obmane, prijevare ili zloupotrebom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa zavisnosti djeteta o njemu, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

Članak 160.

- (1) Tko pred djetetom mlađim od petnaest godina čini spolne radnje namijenjene zadovoljavanju vlastite ili tuđe pohote, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 162.

- (1) Tko radi zarade ili druge koristi dijete namamljuje, vrbuje ili potiče na pružanje spolnih usluga, ili organizira ili omogućí pružanje spolnih usluga s djetetom, a znao je ili je morao i mogao znati da se radi o djetetu, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 163.

- (1) Tko dijete namamljuje, vrbuje ili potiče na sudjelovanje u snimanju dječje pornografije ili tko organizira ili omogućí njezino snimanje, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 164.

- (1) Tko dijete namamljuje, vrbuje ili potiče na sudjelovanje u pornografskim predstavama, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 166.

(1) Ako je kaznenim djelom iz članka 158. stavak 1., članka 162. stavaka 1. i 2., članka 163. stavaka 1. i 2. te članka 164. stavak 1. ovoga Zakona djetetu nanescna teška tjelesna ozljeda ili je narušen njegov tjelesni ili emocionalni razvoj ili je dijete ostalo trudno, ako je u djelu sudjelovalo više počinitelja, ili je djelo počinjeno nad posebno ranjivim djetetom ili je počinjeno od člana obitelji ili osobe s kojom dijete živi u zajedničkom kućanstvu, ili je počinjeno na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

GLAVA OSAMNAESTA (XVIII.)

KAZNENA DJELA PROTIV BRAKA, OBITELJI I DJECE

Članak 177.

(1) Roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje dužnosti podizanja, odgoja i obrazovanja djeteta, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

3.4. PRAVILNIK O MJERAMA ZAŠTITE OSOBNIH PRAVA I DOBROBITI DJETETA

U Pravilniku o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta, glava I. govori o pravima djeteta (14):

I. OPĆE ODREDBE

Članak 2.

- (1) Centar za socijalnu skrb (u daljnjem tekstu: centar) određuje i provodi mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta (u daljnjem tekstu: mjere), navedene u članku 134. Obiteljskog zakona («Narodne novine«, broj 75/14, u daljnjem tekstu: Obiteljski zakon), a sudu predlaže mjere navedene u članku 149. Obiteljskog zakona temeljem zaključka stručnog tima centra o procjeni ugroženosti prava i dobrobiti djeteta, u stručnoj cjelini odnosno odjelu za djecu, mlade i obitelj.
- (2) Stručni tim centra iz stavka 1. ovog članka čine socijalni radnik, psiholog i pravnik, a po potrebi i socijalni pedagog ili edukacijski rehabilitator.
- (3) Postupak procjene ugroženosti prava i dobrobiti djeteta provodi se sukladno pravilima struke i metodama stručnog rada.

Članak 3.

- (1) Postupak procjene ugroženosti prava i dobrobiti djeteta centar pokreće po službenoj dužnosti kad o ugroženosti djetetovih prava i dobrobiti dobije informacije u drugim postupcima koji se vode u centru ili nakon prijave zaprimljene od roditelja, djeteta, drugih članova obitelji, građana te obavijesti suda, državnog odvjetništva, policije, kao i prijave drugih tijela i ustanova.
- (2) Stručni radnik centra iz stavka 1. ovoga članka, dužan je o dobivenoj informaciji ili sumnji o ugroženosti djetetovih prava i dobrobiti obavijestiti stručni tim centra iz članka 2. stavka 2. ovoga Pravilnika, službenom bilješkom koju potpisuje ravnatelj centra.
- (3) Stručni tim centra primitkom prijave odnosno obavijesti iz stavka 1. ovog članka odmah započinje ispitivanje slučaja i procjenu ugroženosti prava i dobrobiti djeteta.

Članak 4.

- (1) U postupku procjene ugroženosti prava i dobrobiti djeteta stručni tim centra dužan je voditi se sljedećim kriterijima:
 - stupanj ugroženosti i sigurnosti djetetova života i zdravlja;
 - razvojni rizici djeteta (niska, umjerena, visoka razina rizika);

- razvojne potrebe djeteta: zdravlje, obrazovanje, emocionalni razvoj i ponašanje, identitet, obiteljski i socijalni odnosi, vještine skrbi za sebe;
- okolnosti na strani roditelja: sposobnosti i spremnost roditelja na promjenu ponašanja te spremnost na suradnju;
- roditeljske sposobnosti osnovne skrbi, osiguravanja sigurnosti, emocionalne topline, poticanja, vodstva, postavljanja granica, stabilnosti, odgojni postupci;
- okolnosti na strani djeteta, kao što su: sposobnost i zrelost djeteta, kognitivno, emocionalno, socijalno i ponašajno funkcioniranje;
- rezultati kontinuiranog praćenja i procjenjivanja potreba i mogućnosti promjene;
- rezultati prethodno provedenih mjera.

3.5. KONVENCIJA O PRAVIMA DJETETA

U Konvenciji o pravima djeteta, dio prvi govori o pravima djeteta (2):

DIO PRVI

Članak 1.

U svrhu na koju se ova Konvencija odnosi, dijete označava svaku osobu mlađu od 18 godina, osim ako se zakonom koji se primjenjuje na dijete granica punoljetnosti ne odredi ranije.

Članak 18.

1. Države stranke učinit će sve što je u njihovoj moći u primjeni načela zajedničke roditeljske odgovornosti za odgoj i razvoj djeteta. Roditelji ili zakonski skrbnici snose najveću odgovornost za odgoj i razvoj djeteta. Dobrobit djeteta mora biti njihova temeljna briga.
2. U cilju jamčenja i promicanja prava utvrđenih u ovoj Konvenciji, države stranke pružit će odgovarajuću pomoć roditeljima i zakonskim skrbnicima, kako bi oni mogli ispuniti svoju dužnost prema djetetu, te jačati ustanove i službe za dječju zaštitu i skrb.

Članak 19.

1. Države stranke poduzet će sve potrebne zakonodavne, upravne, socijalne i prosvjetne mjere da zaštite dijete od svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja, povreda ili zlorporaba, zanemarivanja ili zapuštenosti, zlostavljanja ili iskorištavanja, uključujući spolno zlostavljanje, dok o njemu brine roditelj(i), zakonski skrbnik(ci) ili neka druga odgovorna osoba kojoj je skrb djeteta povjerena.
2. Mjere zaštite prema potrebi moraju obuhvatiti djelotvorne postupke uvođenja socijalnih programa za pružanje potrebne pomoći djetetu i onima koji o njemu brinu te za druge oblike prevencije i utvrđivanja, izvješćivanja, ukazivanja, istraživanja, postupanja i praćenja slučajeva zlostavljanja djeteta, koji su gore opisani i, bude li potrebno, za uključivanje suda.

Članak 20.

1. Dijete kojemu je privremeno ili trajno uskraćena obiteljska sredina, ili koje zbog svoje dobrobiti u njoj ne smije ostati, ima pravo na posebnu zaštitu i pomoć države.
2. Države stranke će u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom takvom djetetu osigurati zamjensku zaštitu.
3. Takva zaštita može, inter alia, uključivati smještaj kod udomitelja, kafalu po islamskom zakonu, posvojenje ili, prema potrebi, smještaj u odgovarajuće ustanove za skrb o djeci. Pri donošenju rješenja, osobita pozornost mora se posvetiti osiguranju

kontinuiteta u djetetovu odgoju, kao i njegovu etničkom, vjerskom, kulturnom ili jezičnom podrijetlu.

Članak 24.

1. Države stranke priznaju djetetu pravo na uživanje najviše moguće razine zdravlja i na olakšice u pogledu ozdravljenja i oporavka. Države stranke će nastojati osigurati da nijednom djetetu ne bude uskraćeno njegovo pravo pristupa zdravstvenim službama.

Članak 34.

Države stranke obvezuju se da će zaštititi dijete od svakog oblika spolnog izrabljivanja i zlostavljanja. U tu će svrhu države stranke osobito poduzeti sve nacionalne, bilateralne i multilateralne mjere kako bi spriječile: a) navođenje ili prinuđivanje djeteta na bavljenje bilo kojom nezakonitom spolnom djelatnošću; b) izrabljivačku upotrebu djeteta u prostituciji ili kakvoj drugoj nezakonitoj spolnoj djelatnosti; c) izrabljivačku upotrebu djeteta u pornografskim predstavama i materijalima.

Članak 39.

Države stranke će poduzeti sve odgovarajuće mjere za promicanje tjelesnog i duševnog oporavka i vraćanja u društvo djeteta koje je žrtva: bilo kojeg oblika zapostavljanja, izrabljivanja ili zlostavljanja; mučenja ili bilo kojeg drugog oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupka ili kazne; ili pak oružanog sukoba. Oporavak i vraćanje u

društvo omogućit će se u sredini koja potiče djetetovo zdravlje, samopoštovanje i dostojanstvo.

3.6. ZAKON O PRAVOBRANITELJU ZA DJECU

U Zakonu o pravobranitelju za djecu, u djelu općih odredbi i djelokrugu i načinu rada govori se o pravima djeteta (15):

OPĆE ODREDBE

Članak 2.

Pravobranitelj za djecu štiti, prati i promiče prava i interese djece na temelju Ustava Republike Hrvatske, međunarodnih ugovora i zakona.

DJELOKRUG I NAČIN RADA

Članak 11.

- (1) Tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i pravne i fizičke osobe, obavezni su surađivati s pravobraniteljem za djecu i na njegov zahtjev podnositi izvješća i odgovarati na upite.

Članak 12.

Sva tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravne i fizičke osobe dužne su pravobranitelju za djecu omogućiti dostupnost i uvid u sve podatke, informacije i akte koji se odnose na prava i zaštitu djece, bez obzira na stupanj njihove tajnosti.

Članak 14.

Ako u obavljanju dužnosti pravobranitelj za djecu sazna da je dijete izvrgnuto tjelesnom ili duševnom nasilju, spolnoj zloporabi, zlostavljanju ili izrabljivanju, zanemarivanju ili nehajnom postupanju, dužan je odmah podnijeti prijavu nadležnom državnom odvjetništvu te upozoriti nadležni centar za socijalnu skrb i predložiti mjere za zaštitu prava i interesa djeteta.

Članak 15.

- (1) Pravobranitelj za djecu može zatražiti stručnu pomoć znanstvenih i stručnih osoba i ustanova u čijem su djelokrugu istraživanja zaštita, skrb, razvitak i prava djece, a isti su mu dužni tu pomoć pružiti.
- (2) Znanstvene i stručne ustanove iz stavka 1. ovoga članka dužne su pravobranitelju za djecu traženu pomoć pružiti u primjerenom roku.

3.7. ZAKON O ZAŠTITI OD NASILJA U OBITELJI

U Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, glave I. i II. govore o pravima djeteta (16):

I. OSNOVNE ODREDBE

Članak 4.

Nasilje u obitelji je svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja, a osobito:

- tjelesno nasilje, odnosno primjena fizičke sile, bez obzira na to je li nastupila tjelesna ozljeda ili nije;
- tjelesno kažnjavanje i drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci u odgojne svrhe;
- psihičko nasilje, odnosno primjena psihičke prisile koja je prouzročila osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povrede dostojanstva, verbalno nasilje, verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima ili na drugi način grubo verbalno uznemiravanje, uhođenje ili uznemiravanje preko svih sredstava za komuniciranje ili preko elektroničkih i tiskanih medija ili na drugi način ili komuniciranja s trećim osobama, protupravna izolacija ili ugrožavanje slobode kretanja (u daljnjem tekstu: uhođenje i uznemiravanje);
- spolno nasilje, odnosno spolno uznemiravanje;

– ekonomsko nasilje pod kojim se podrazumijeva oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine ili zabrana ili onemogućavanje korištenja osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini te oduzimanje prava ili zabrana raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja ili rada, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva.

Članak 6.

(1) U svim postupcima vezanim za nasilje u obitelji službe socijalne skrbi i zdravstvene ustanove te druga nadležna tijela dužna su voditi brigu o svim potrebama žrtve i omogućiti joj pristup odgovarajućim službama.

Članak 8.

Zdravstveni radnici, stručni radnici u djelatnosti socijalne skrbi, obiteljske prevencije i zaštite, odgoja i obrazovanja te stručni radnici zaposleni u vjerskim ustanovama, humanitarnim organizacijama, udrugama civilnog društva u djelokrugu djece i obitelji obvezni su prijaviti policiji ili državnom odvjetništvu počinjenje nasilja u obitelji iz članka 4. ovoga Zakona za koje su saznali u obavljanju svojih poslova.

II. PREKRŠAJNO-PRAVNE SANKCIJE

Članak 21.

Novčanom kaznom u iznosu od najmanje 3.000,00 kuna kaznit će se osobe iz članka 8. ovoga Zakona koje ne prijave policiji ili državnom odvjetništvu počinjenje nasilja u obitelji iz članka 4. ovoga Zakona za koje su saznale obavljajući svoju djelatnost.

3.8. ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI

U Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, glave II. i III. govore o pravima djeteta (17):

II. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Članak 3.

Svaka osoba ima pravo na zdravstvenu zaštitu i na mogućnost ostvarenja najviše moguće razine zdravlja, u skladu s odredbama ovoga Zakona i Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju.

Svaka je osoba obvezna brinuti se o svome zdravlju.

Nitko ne smije ugroziti zdravlje drugih.

Svaka je osoba u hitnim slučajevima obvezna pružiti prvu pomoć ozlijeđenoj ili bolesnoj osobi i omogućiti joj pristup do hitne medicinske pomoći.

Članak 17.

Mjere zdravstvene zaštite su:

1. zaštita od ekoloških čimbenika štetnih za zdravlje, uključujući sve mjere za očuvanje, unapređenje, praćenje i poboljšanje zdravstvenih i higijenskih uvjeta za život i rad čovjeka;
2. provođenje zdravstvenog odgoja, prosvjeđivanje i promicanje zdravlja s ciljem unapređenja duševne i tjelesne sposobnosti osoba;
3. otkrivanje i otklanjanje uzroka bolesti, odnosno sprečavanje i suzbijanje bolesti te ozljeda i njihovih posljedica;
4. mjere i aktivnosti za sprečavanje, pravodobno otkrivanje i suzbijanje zaraznih i kroničnih masovnih bolesti;
5. mjere zdravstvene zaštite u vezi s radom i radnim okolišem (specifična zdravstvena zaštita radnika);
6. liječenje i rehabilitacija oboljelih, tjelesno i duševno oštećenih i ozlijeđenih osoba te osoba s invaliditetom;
7. posebne mjere zdravstvene zaštite stanovništva starijeg od 65 godina života;
8. palijativna skrb za neizlječivo bolesne, odnosno umiruće;

9. osiguravanje cjelovite (preventivne, kurativne i rehabilitacijske) zdravstvene zaštite djece i mladeži;
10. osiguravanje cjelovite zdravstvene zaštite žena, a posebno u vezi s planiranjem obitelji, trudnoćom, porođajem i majčinstvom;
11. opskrba lijekovima i medicinskim proizvodima za zdravstvenu zaštitu;
12. pregledi umrlih.

Članak 22.

U ostvarivanju zdravstvene zaštite svaka osoba u skladu s odredbama ovoga Zakona i propisima obveznoga zdravstvenog osiguranja ima pravo na:

1. jednakost u cjelokupnom postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite;
2. slobodan izbor doktora medicine i doktora stomatologije;
3. zdravstvenu uslugu standardizirane kvalitete i jednakog sadržaja;
4. prvu pomoć i hitnu medicinsku pomoć, kad joj je ona potrebna;
5. odbijanje liječenja od strane studenata i odbijanje svih drugih intervencija koje bi samostalno obavljali zdravstveni radnici prije položenoga stručnog ispita i ishodenog odobrenja za samostalan rad;

6. odbijanje pregleda i liječenja, osim u slučaju kad bi odbijanjem ugrozila zdravlje drugih, uključujući tu i pravo da tijekom liječenja pisanim putem zatraži promjenu doktora medicine, odnosno doktora stomatologije iz razloga koji ne mora šire obrazlagati;
7. prehranu u skladu sa svojim svjetonazorom za vrijeme boravka u zdravstvenoj ustanovi;
8. obavljanje vjerskih obreda za vrijeme boravka u zdravstvenoj ustanovi u za to predviđenome prostoru;
9. opremanje u mrtvačnici u slučaju smrti, uz primjenu vjerskih, odnosno drugih običaja vezanih uz iskaz pijeteta prema umrloj osobi.

Prilikom korištenja zdravstvene zaštite osoba ostvaruje i prava sukladno Zakonu o zaštiti prava pacijenata.

III. ZDRAVSTVENA DJELATNOST

Članak 24.

Zdravstvena djelatnost je djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku, koja se obavlja kao javna služba i koju po stručno-medicinskoj doktrini i uz upotrebu medicinske tehnologije obavljaju zdravstveni radnici pri pružanju zdravstvene zaštite, pod uvjetima i na način propisan ovim Zakonom.

Iznimno od stavka 1. ovoga članka, zdravstvenu djelatnost na području promicanja zdravlja, prevencije bolesti te zaštite mentalnoga zdravlja mogu obavljati i nezdravstveni radnici pod uvjetima i na način koji pravilnikom, uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležnih komora, propisuje ministar.

Članak 25.

Zdravstvena djelatnost obavlja se na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini te na razini zdravstvenih zavoda.

4. RASPRAVA

Zakonom o socijalnoj službi (11) definirani su njezini brojni korisnici, a za ovaj rad izdvojit ćemo djecu bez roditelja ili bez odgovarajuće roditeljske skrbi, mlađe punoljetne osobe, djecu žrtve obiteljskog, vršnjačkog ili drugog nasilja. Socijalna služba, odnosno centar za socijalnu skrb kao javna ustanova koja odlučuje o pravima iz socijalne skrbi i pruža socijalne usluge posebno osjetljivim skupinama, dužna je osigurati zaštitu djece, tj. omogućiti njihov kratkoročni smještaj u određenim kriznim situacijama ili dugotrajni smještaj, ako su povrijeđena njihova prava poput zanemarivanja osnovnih životnih potreba.

Obiteljskim zakonom (12) definirano je kako djetetu treba omogućiti pravilan razvoj, odgoj i sigurnost u krugu obitelji te da se djecu ne smije ponižavati, zlostavljati niti na njima primjenjivati bilo koji oblik nasilja jer su djeca ljudska bića kao i odrasle osobe. Svaka osoba koja primijeti bilo koji oblik kršenja djetetovih prava dužna je o tome obavijestiti centar za socijalnu skrb, koji slučaj treba ispitati i provjeriti te postupiti prema svojim pravilima. Također, centar za socijalnu skrb može oduzeti roditeljima skrb nad djetetom, ako utvrdi da je dijete jako zanemareno. Završnim člankom koji je ovdje izdvojen nabrojano je kojim sve postupcima roditelj može zanemarivati svoju odgovornost.

Iz Kaznenog zakona (13) u ovom radu navedeni su članci koji se najviše referiraju na spolno zlostavljanje i iskorištavanje djece, i to: spolnim odnosima, bludnim radnjama,

vrbovanjem, poticanjem, organizacijom i pružanjem spolnih usluga s djecom te uključivanjem djece u pornografiju. Svi navedeni postupci kažnjivi su kaznom zatvora od šest mjeseci do petnaest godina. Osim kazne zatvora, počinitelju može biti izrečena i sigurnosna mjera zabrane približavanja žrtvi. Također se kaznom zatvora može kazniti roditelja ili skrbnika koji grubo zanemaruje svoje dužnosti koje su mu kao roditelju/skrbniku pripale rođenjem djeteta.

Pravilnikom o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta (14) stručni tim centara za socijalnu skrb dužan je nakon prijavljene sumnje na nasilje nad djetetom ispitati navedenu sumnju prema pravilima struke i postupiti tako da dijete zaštiti i omogući mu primjeren rast i razvoj.

Konvencija o pravima djeteta (2) iz 1989. godine smatra da je obitelj temeljna društvena grupa, koja treba pružiti zaštitu i pomoć, ponajviše djeci, koja su naša budućnost. Djeca radi kvalitetnog razvoja trebaju rasti u obiteljskoj sredini uz puno ljubavi, sreće, pažnje i razumijevanja, kako bi jednog dana bila spremna za samostalni život u kojem će preuzeti odgovornost za našu zajednicu. S obzirom na nit vodilju, u Konvenciji su napisana osnovna pravila koja bi se trebala poštovati. Primjerice, djecom se definiraju odobe mlađe od 18 godina, navedene su mjere zaštite protiv bilo kojeg oblika zlostavljanja, pravo na zdravstvene usluge, adekvatnu zaštitu djece koja nemaju odgovarajuću roditeljsku skrb i drugo.

Pravobranitelj za djecu je službeni „anđeo čuvar“ djece, tj. osoba koja štiti, prati i promiče prava i interese djece. Za domenu ovoga rada zanimljivi su članci kojima se pravobranitelja postavlja kao osobu koja ima pravo i mogućnost ispitati i saznati sve informacije, kako bi se doznala istina u pojedinom slučaju. Primjerice, pravobranitelju se omogućuje uvid u sve spise, bez obzira na stupanj njihove privatnosti, tj. tajnosti. Nadalje, pravobranitelju je omogućeno da zatraži pomoć svih znanstvenih i stručnih osoba koje mu trebaju biti na raspolaganju. Osim stručnih osoba, zakonom je regulirano da pravobranitelju svi trebaju pomoći, kako bi mogao pružiti adekvatnu pomoć djetetu. Zakonom o pravobranitelju za djecu (15) pravobranitelj je, kao i svi državljani Republike Hrvatske, dužan prijaviti nadležnim institucijama sumnju da dijete zlostavlja ili zanemaruje roditelj/skrbnik.

Obitelj je mjesto gdje bi se djeca trebala osjećati sigurno i voljeno, gdje bi se svi međusobno trebali poštovati. Ponekad u obitelji jedan ili oba roditelja ne pokazuju poštovanje za druge i vrijeđanjem, zastrašivanjem, udaranjem i sl. primjenjuju nasilje nad ukućanima. Nasilje možemo opisati kao svjesnu okrutnost usmjerenu prema drugima s ciljem stjecanja moći uz pomoć nanošenja psihičke i/ili fizičke boli. Nasilje može biti fizičko, psihičko, spolno, emocionalno i sl. Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji (16) definirano je, između ostalog, da su svi koji primijete bilo koji oblik nasilja nad djecom dužni to prijaviti nadležnim institucijama koje moraju voditi brigu o potrebama žrtve. Također, za svako neprijavlivanje čina nasilja može se propisati novčana kazna.

Zdravstvena zaštita je sustav društvenih, skupnih i individualnih mjera, usluga i aktivnosti za očuvanje i unapređenje zdravlja, sprečavanje bolesti, rano otkrivanje bolesti, pravodobno liječenje te zdravstvenu njegu i rehabilitaciju. Organizirana je na tri razine: primarna (sveobuhvatna skrb za zdravlje, provedba preventivnih i kurativnih mjera, zdravstveni odgoj te suradnja sa svim organizacijama i ustanovama koje mogu pridonijeti boljem zdravlju stanovništva), sekundarna (specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita i bolnička zdravstvena zaštita) i tercijarna (najsloženiji oblici zdravstvene zaštite iz specijalističko-konzilijarnih i bolničkih djelatnosti).

Djeca, kao i odrasli, imaju pravo na zdravstvenu zaštitu i ostvarivanje najviše razine zdravlja. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti (17) je također definirano da svi imamo pravo na jednakost, slobodu izbora te odbijanje liječenja, ako na taj način ne ugrožavamo svoje zdravlje i život, i dr. Dok nije punoljetno, za zdravlje djeteta odgovaraju roditelji/skrbnici.

Pregledom navedenih zakona, pravilnika i međunarodnih ugovora vidimo kako su prava djece u Republici Hrvatskoj regulirana. Međutim, ponekad stručnjaci ne prepoznaju – pa stoga i ne prijavljuju – slučajeve zlostavljanja i zanemarivanja djece. Navedenu činjenicu potvrdilo je i istraživanje u pet velikih hrvatskih gradova: Zagrebu, Varaždinu, Osijeku, Rijeci i Splitu. Upitnikom koji je prosljeđen doktorima dentalne medicine željelo se vidjeti koliko imaju znanja i iskustva u zaštiti djece. Rezultati istraživanja pokazali su nedovoljno znanje i nesigurnost u prepoznavanju zlostavljane i zanemarene

djece. Pozitivno je što je 80 posto doktora dentalne medicine zatražilo dodatnu edukaciju i osposobljavanje u identifikaciji nasilja i izvještavanju (18).

Istraživanjem koje se provodilo u Hrvatskoj, Velikoj Britaniji, Italiji i Kanadi željelo se pokazati koje su sličnosti i razlike u obavezama u izvještavanju o zlostavljanom ili zanemarenom djetetu. Rezultati pokazuju da sve četiri zemlje imaju sličan etički kodeks i smjernice koje im pružaju njihove komore i vijeća, sve su potpisnice Konvencije o pravima djeteta te su njihovi građani dužni prijaviti sumnju na zlostavljanje i zanemarivanje, a ako to iz bilo kojeg razloga ne naprave, mogu biti novčano kažnjeni, iznosom koji je različit u svakoj pojedinoj zemlji. Nakon usporedbe zakona ovih zemalja, zaključeno je da bi trebalo istražiti zakone i procedure ostalih zemalja te međusobno uskladiti smjernice i pravila za izvještavanje, kako bi se djeca maksimalno zaštitila (19).

Dva navedena istraživanja pokazuju da doktori dentalne medicine ponekad ne znaju prepoznati dijete koje je zlostavljano i zanemareno, pa stoga nisu ni sigurni što je potrebno učiniti i kako reagirati te koje će posljedice snositi, ako ne prijave takvo stanje. S obzirom na navedenu situaciju, trebalo bi početi s edukacijom o toj temi još za vrijeme studiranja, kako bi se na vrijeme počelo razmišljati o zlostavljanoj i zanemarenoj djeci te reagirati protiv nasilja nad njima. Na Stomatološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu provedeno je istraživanje studenata svih šest godina, kako bi se dobio uvid u edukaciju i stečeno znanje. Rezultati pokazuju nedostatak znanja o znakovima koji upućuju na fizičko i seksualno zlostavljanje djece. Studenti viših nastavnih godina pokazali su više

znanja vezanog za zlostavljanje i zanemarivanje djece, u odnosu na studente nižih nastavnih godina. Zaključeno je da bi studenti stomatologije trebali biti bolje obrazovani i spremni za važnu ulogu koja ih čeka nakon završetka studija – između ostalog, i pomoć u zaštiti djece od zlostavljanja i zanemarivanja (20).

Pregledom ovih istraživanja ustanovljeno je da je u Republici Hrvatskoj razina znanja o zlostavljanju i zanemarivanju djece vrlo mala. Primjereno znanje svih članova dentalnomedicinskog tima o simptomima različitih oblika zlostavljanja i zanemarivanja nužan je preduvjet za otkrivanje zlostavljanog i zanemarivanog djeteta i pružanje pomoći takvom djetetu u dentalnomedicinskoj praksi. Uvođenje edukacije od srednjih škola do fakulteta te trajno izučavanje na raznim kongresima i tečajevima pridonijelo bi boljoj situaciji i u našoj državi i svijetu.

Naše stručno znanje i inicijativa mogu pomoći da zaštitimo djecu od zlostavljanja i zanemarivanja i pružimo im podršku i razumijevanje.

U Republici Hrvatskoj ustanova za pružanje psihološke, socijalne, psihijatrijske, defektološke i pedijatrijske pomoći djeci s različitim traumatskim iskustvima, kao i njihovim roditeljima, kako bi se bolje i uspješnije nosili s posljedicama ovih iskustava je Poliklinika za zaštitu djece Grada Zagreba koja je sa radom počela 2002. godine. Glavni cilj poliklinike je pružiti efikasnu i sistematičnu pomoć zlostavljanoj i zanemarenoj djeci i njihovim obiteljima. U ovakvoj poliklinici, na temelju iskustava iz svijeta, svakom djetetu je osiguran specijalizirani timski pristup sastavljen od psihologa, psihijataru,

pedijatrara, defektologa i socijalnih radnika, u najefikasnijem rješavanju njegovih poteškoća. Osim direktnog rada s djecom, provođenog od strane educiranih stručnjaka, poliklinika ima važnu funkciju olakšavanja suradnje različitih institucija uključenih u problem zlostavljane djece, u svrhu bolje zaštite djece. Klinička iskustva stručnjaka koji rade sa zlostavljanom djecom pokazuju da pravovremena dijagnostika i adekvatan terapijski pristup pomažu ne samo u reduciranju simptoma i poremećaja nastalih kao posljedica zlostavljanja, nego i u prekidanju transgeneracijskog prijenosa zlostavljanja. Zaključno, dijagnostički i terapijski rad s djecom koja su zlostavljana, kao i s djecom rizičnom za zlostavljanje (hiperaktivna djeca, djeca sa smetnjama učenja, djeca iz problematičnih obitelji i sl.) dovodi do toga da se ta djeca razvijaju u emocionalno zdrave ličnosti, a ne ponavljaju interakciju agresor-žrtva u vršnjačkim i kasnijim roditeljskim odnosima (21).

5. ZAKLJUČAK

Zdravstveni stručnjaci prema zakonu su dužni prijaviti svaki oblik nasilja u obitelji, a ako to ne učine, mogu biti novčano kažnjeni. Iako je većina zdravstvenih djelatnika upoznata s navedenim pravilima, zbog nedostatka znanja, straha i nesigurnosti slučajeve nasilja ne prijavljuju nadležnim službama.

Dodatnim edukacijama i osposobljavanjem svih članova dentalnomedicinskog tima možemo pomoći u zaštiti djece.

6. SAŽETAK

Prava djece način su uređenja odnosa djece sa svim pojedincima i institucijama s kojima djeca dolaze u dodir, poput obitelji i državnih institucija. Posebnim pravnim aktima osigurava se zaštita djece.

Zanemarivanje je najčešći i najrašireniji oblik zlostavljanja djece, koji se pojavljuje kad nije primjereno zadovoljena neka od djetetovih osnovnih životnih potreba. Rano prepoznavanje zlostavljanog djeteta jedan je od vrlo aktualnih zadataka, a istodobno je i moralna te zakonska obveza svih medicinskih stručnjaka koji se bave djecom. Naše zakonodavstvo propisuje obvezatno prijavljivanje suspektnih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja. Ako medicinski stručnjak ima spoznaje o mogućem zlostavljanju djeteta, a nije obavijestio mjerodavne institucije, može kazneno odgovarati i snositi strukovne sankcije.

U radu su izloženi neki dijelovi određenih zakona, pravilnika i ugovora koji bi se trebali primjenjivati u svakodnevnim situacijama.

Primjereno znanje svih članova dentalnomedicinskog tima o simptomima različitih oblika zlostavljanja i zanemarivanja nužan je preduvjet za otkrivanje zlostavljanog i zanemarivanog djeteta i pružanje pomoći takvom djetetu u dentalnomedicinskoj praksi. Naše stručno znanje i inicijativa mogu pomoći da zaštitimo djecu od zlostavljanja i zanemarivanja i pružimo im podršku i razumijevanje.

7. SUMMARY

Children's rights in the Republic of Croatia

Children's rights represent a pattern of regulation of children's relations with each and every individual and institution they get in touch with, such as their families and state institutions. The protection of children is provided for under special legal documents.

The most common and the most widespread form of child abuse is negligence in terms of inadequate satisfaction of some of the child's primary needs. Early recognition of child abuse is not only one of the priorities, but also a moral and legal obligation of any given healthcare professional dealing with the paediatric population. Applicable laws and regulations enacted by our Homeland stipulate the reporting of any suspicion on child abuse or negligence as mandatory. Should a suspicious case of child abuse, brought to an expert's attention, be neglected to be duly reported to competent authorities, the expert can be prosecuted and sanctioned by the expert community.

This Graduate Thesis discusses certain parts of particular laws, regulations and treaties that should govern everyday practice.

Due knowledge of each and every member of a Dental Medicine team on the symptoms of various child abuse and negligence forms poses as the prerequisite for providing aid to such a child within the frame of the Dental Medicine practice. Our expert knowledge and initiative may aid in protecting children from abuse and negligence, as well as in providing due support, understanding and compassion.

8. LITERATURA:

1. Kopic Ž, Korajac V. Djeca i djetinjstvo u dokumentima o pravima djece. Život i škola. 2010;24:45-54.
2. Konvencija o pravima djeteta [Internet]. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku [cited 2015 Jun 25]. Available from:
http://www.unicef.hr/upload/file/300/150215/FILENAME/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta.pdf
3. Convention on the Rights of the Child, Treaty Collection, Chapter IV, Human rights, Treaty Series; vol. 1577, p. 3 [Internet]. New York: United Nations [updated 2015 Jun 25; cited 2015 Jun 25]. Available from:
https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&lang=en
4. Qvortrup J. Varieties of childhood. In: Qvortrup J, editor. Studies in modern childhood: Society, Agency, Culture. New York: Palgrave Macmillan; 2005. p. 1-20.
5. Buljan Flander G, Kocijan Hercigonja D. Zlostavljanje i zanemarivanje djece. Zagreb: Marko M; 2003.
6. Čorić V, Bačan M. Zanemarivanje djece. Buljan Flander G, urednica. Zagreb: Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba i Grad Zagreb, 2006.
7. Harris J, Sidebotham P, Welbury R. Zaštita djeteta i stomatološki tim : uvod u provedbu zaštite djece u stomatološkoj praksi. [Child protection and the dental

team: an introduction to safeguarding children in dental practice]. [Internet].

Zagreb: Stomatološki fakultet; 2009 [cited 2015 Jun 25]. Available from:

http://www.cpd.org.uk/data/files/Resources/CPDT_Croatian_v1a_2012.pdf

Croatian.

8. Nuzzolese E, Lepore M, Montagna F, Marcario V, De Rosa S, Solarino B et al. Child abuse and dental neglect: the dental team's role in identification and prevention. *Int J Dent Hyg.* 2009 May;7:96-101.
9. Čuković-Bagić I. Uloga doktora dentalne medicine u prepoznavanju zlostavljane djece. *Acta Stomatol Croat.* 2010;44:285-292.
10. Čorić V, Buljan Flander G. Zanemarivanje djece – rizični čimbenici, posljedice, uloga liječnika i mogućnosti prevencije. *Paediatr Croat.* 2008;52:29-33.
11. Zakon o socijalnoj skrbi. NN, broj 157/13.
12. Obiteljski zakon. NN, broj 116/03.
13. Kazneni zakon. NN, broj 125/11.
14. Pravilnik o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta. NN, broj 106/14.
15. Zakon o pravobranitelju za djecu. NN, broj 96/03.
16. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji. NN, broj 137/09.
17. Zakon o zdravstvenoj zaštiti. NN, broj 150/08.
18. Cukovic-Bagic I, Dumancic J, Kujundzic Tiljak M, Drvaric I, Boric B, Kopic V, et al. Croatian dentists' knowledge, experience, and attitudes in regard to child abuse and neglect. *Int J Paediatr Dent.* 2014 Dec 15. doi: 10.1111/ipd.12151. PubMed PMID: 25512027.

19. Cukovic-Bagic I, Welbury RR, Flander GB, Hatibovic-Hofman S, Nuzzolese E. Child protection: legal and ethical obligation regarding the report of child abuse in four different countries. *J Forensic Odontostomatol.* 2013 Dec 1;31(1):15-21.
20. Joran A, Welbury RR, Tiljak MK, Cukovic-Bagic I. Croatian dental students' educational experiences and knowledge in regard to child abuse and neglect. *J Dent Educ.* 2012 Nov;76(11):1512-9.
21. Poliklinika za zaštitu djece Grada Zagreba [Internet]. Zagreb: Poliklinika za zaštitu djece Grada Zagreba; c2008 [cited 2015 Jun 25]. Available from: <http://www.poliklinika-djeca.hr/>

9. ŽIVOTOPIS

Sabina Ulovec rođena je 19. kolovoza 1990. u Zagrebu. Osnovnu školu i VII. gimnaziju završila je u Zagrebu, gdje 2008. godine upisuje integrirani preddiplomski i diplomski studij stomatologije na Stomatološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Tijekom studija bila je demonstratorica na Zavodu za fiksnu protetiku Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Za studentski rad „Učinak otopine Tantum Verde (benzidamin hidroklorid) na dentalni plak i upalu ginigive“, izrađen na Sveučilištu u Zagrebu na Stomatološkom fakultetu u akademskoj godini 2012./2013., dodijeljena joj je Rektorova nagrada.

Primila je nagradu za oralnu prezentaciju na 1. Međunarodnom kongresu studenata dentalne medicine u Rijeci 2013. godine. S posterom je sudjelovala na 1. Međunarodnom kongresu Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, održanom 2015. Iste godine sudjeluje s diskusijom poster prezentacije na 8. konferenciji European federation of periodontology u Londonu u Ujedinjenom Kraljevstvu.